

вул. Інститутська, 21/8
01008, м. Київ, Україна

Tel.: (+380 44) 253 2203
Fax.: (+380 44) 226 3427
E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua
http:// www.ombudsman.gov.ua

21/8, Instytutaska str.
Kyiv, 01008, Ukraine

№ _____

« _____ » _____ 20 ____ р.

Конституційний Суд України

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

про визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положень статті 90, підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889–VIII, частини сьомої статті 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493–III

1. Відповідно до статей 101, 147, частини другої статті 150 Конституції України, пункту 1 статті 7, статті 50, пункту 1 частини першої, частин другої, третьої статті 51, частини першої статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136–VIII звертаюсь до Конституційного Суду України з клопотанням визнати неконституційними положення статті 90, підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889–VIII (в частині поширення статті 37 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723–XII № 3723 лише на осіб, визначених в пунктах 10, 12 цього розділу та не продовження дії положень статті 37-1 Закону № 3723 щодо перерахунку призначених пенсій державних службовців), частини сьомої статті 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493–III.

10 грудня 2015 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про державну службу» № 889–VIII (далі – Закон № 889), який регулює відносини, що виникають у зв'язку із вступом громадян на державну службу.

У зв'язку із вступом в дію з 01 травня 2016 року Законом № 889, положення Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723–XII (далі – Закон № 3723) втратили чинність, крім статті 37 (Пенсійне забезпечення державних службовців), що застосовується до

УВ Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України з
прав людини
6157.2/19/01 від 15.11.2019

арк. 13

визначених у пунктах 10 і 12 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 осіб, а саме:

- державних службовців, які на день набрання чинності цим Законом займають посади державної служби та мають не менш як 10 років стажу на посадах, віднесених до відповідних категорій посад державних службовців, визначених статтею 25 Закону № 3723 та актами Кабінету Міністрів України мають право на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону № 3723 у порядку, визначеному для осіб, які мають не менш як 20 років стажу роботи на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців;

- осіб, які на день набрання чинності цим Законом мають не менш як 20 років стажу на посадах, віднесених до відповідних категорій посад державної служби, визначених статтею 25 Закону № 3723 та актами Кабінету Міністрів України, зберігається право на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону № 3723 у порядку, визначеному для осіб, які мають не менш як 20 років стажу роботи на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців.

Натомість у статті 90 Закону № 889 встановлено правило, за яким пенсійне забезпечення державних службовців здійснюється відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058–IV (далі – Закон № 1058), тобто на загальних підставах.

Аналогічне положення було закріплено і стосовно посадових осіб місцевого самоврядування в частині сьомій статті 21 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493–III (далі – Закон № 2493) шляхом внесення змін до цієї статті Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 3 жовтня 2017 року № 2148–VIII (далі – Закон № 2148–VIII).

При цьому законодавець не продовжив дію статті 37-1 Закону № 3723, яка врегульовувала порядок і умови перерахунку пенсій державних службовців. До того ж і стаття 42 Закону № 1058 не передбачає можливість проведення будь-якого перерахунку саме пенсії, призначеної відповідно до Закону № 3723, як це було передбачено статтею 37-1 Закону № 3723.

Між тим необхідно зазначити, що статтею 37 Закону № 3723 (в редакції до внесення змін Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668–VI) передбачалося, зокрема, що пенсія державним службовцям призначається в розмірі 80 відсотків від сум їх заробітної плати, на які нараховуються страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, а особам, які на час звернення за призначенням пенсії не є державними службовцями, – у розмірі 80 відсотків заробітної плати працюючого державного службовця відповідної посади та рангу за останнім місцем роботи на державній службі. За кожний повний рік роботи понад 10 років на державній службі пенсія збільшується на один відсоток заробітку, але не більше 90 відсотків заробітної плати.

Поступово до прийняття у 2015 році Закону № 889 законодавець зменшував вказаний відсоток (з 80 (а в деяких випадках – з 90) до 60), а також зменшував обсяг інших соціальних гарантій, що передбачалися для державних службовців.

Так, Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668–VI внесені зміни до статті 37 Закону № 3723, які набрали чинності з 1 жовтня 2011 року, згідно з якими пенсія державним службовцям призначається в розмірі 80 відсотків суми їх заробітної плати, з якої було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 року – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, а особам, які на час звернення за призначенням пенсії не є державними службовцями, – у розмірі 80 відсотків заробітної плати працюючого державного службовця відповідної посади та рангу за останнім місцем роботи на державній службі, з якої було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а до 1 січня 2011 року – страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Законом України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» від 27 березня 2014 року № 1166–VII зменшено розмір пенсії від заробітної плати з 80 до 70 відсотків та виключено частину 13 статті 37 Закону № 3723, відповідно до якої державним службовцям виплачувалась грошова допомога в розмірі 10 місячних посадових окладів у разі виходу на пенсію за наявності стажу державної служби не менше ніж 10 років.

Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 26 грудня 2014 року № 76–VIII (далі – Закон № 76) зменшено розмір пенсії від заробітної плати з 70 до 60 відсотків.

За Законом № 3723 в редакції зі змінами, внесеними Законом № 76 на одержання пенсії державних службовців мають право чоловіки, які досягли віку 62 роки, та жінки, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону № 1058, за наявності страхового стажу, необхідного для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі, передбаченого абзацом першим частини першої статті 28 Закону № 1058, у тому числі стажу державної служби не менш як 10 років, та які на час досягнення зазначеного віку працювали на посадах державних службовців, а також особи, які мають не менш як 20 років стажу роботи на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців, незалежно від місця роботи на час досягнення зазначеного віку.

Крім цього, Законом № 76 статтю 37-1 Закону № 3723 викладено в новій редакції, відповідно до якої умови та порядок перерахунку призначених пенсій державним службовцям визначаються Кабінетом Міністрів України, який з 1 грудня 2015 року у своїх актах скасував норми, що регулювали питання, пов'язані з правом на перерахунок такої пенсії.

З 1 травня 2016 року набрав чинності Закон № 889, відповідно до підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» якого визнано таким, що втратив чинність, Закон № 3723 крім статті 37, що застосовується до осіб, зазначених у пунктах 10 і 12 цього розділу.

Відтак, Закон № 889 взагалі не регулює правовідносини щодо перерахунку пенсій державних службовців, а положення його статті 90 визначає, що пенсійне забезпечення державних службовців здійснюється відповідно до іншого Закону № 1058, тобто на загальних підставах.

Щодо посадових осіб місцевого самоврядування, то при прийнятті у 2001 році Закону № 2493 було встановлено, що пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування здійснюється у порядку, визначеному законодавством України про державну службу, за рахунок внесків до Пенсійного фонду України, що сплачуються відповідно до закону.

Згодом редакція цього положення змінювалася в частині, зокрема встановлення стажу, який необхідно мати для отримання пенсії.

Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України з питань пенсійного забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування» від 2 жовтня 2003 року № 1215–IV внесено зміни до частини сьомої статті 21 Закону № 2493, відповідно до яких пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування, які мають стаж служби в органах місцевого самоврядування та/або державної служби не менше 10 років, здійснюється у порядку, визначеному законодавством України про державну службу.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 3 жовтня 2017 року № 2148–VIII внесено зміни до Закону № 2493, які набрали чинності 1 жовтня 2017 року, та відповідно до яких пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування здійснюється відповідно до Закону № 1058, тобто також на загальних підставах.

Таким чином, вважаю, що оспорювані положення Закону № 889 та Закону № 2493, якими змінено умови пенсійного забезпечення державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а також взагалі не передбачено перерахунку (індексації) пенсій зазначеній категорії пенсіонерів, призначених за Законом № 3723, є такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), ураховуючи наведене нижче правове обґрунтування.

2. Україна відповідно до статті 1 Конституції України проголошена суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою.

Відповідно до статті 3 Основного Закону України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк (стаття 40 Конституції України).

При цьому згідно з частиною другою статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно з преамбулою Закону № 889 він визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що ґрунтується на їхніх особистих якостях і досягненнях.

Відповідно до частини другої статті 1 Закону № 889 державний службовець – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби.

Згідно з окремими положеннями статті 4 Закону № 889 державна служба здійснюється на принципах, зокрема:

- верховенства права – **забезпечення пріоритету прав і свобод людини і громадянина відповідно до Конституції України**, що визначають зміст та спрямованість діяльності державного службовця під час виконання завдань і функцій держави;

- законності – обов'язок державного службовця діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

- професіоналізму – компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і за потреби регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону;

- патріотизму – **відданість та вірне служіння Українському народові**;

- добросовісності – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень;

- політичної неупередженості – недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків;

- прозорості – відкритість інформації про діяльність державного службовця, крім випадків, визначених Конституцією та законами України.

Згідно із Законом № 889 державний службовець має право на повагу до своєї особистості, честі та гідності, справедливе та шанобливе ставлення до себе. Так само повага гідності людини та недопущення порушень прав і свобод людини і громадянина є основним обов'язком державного службовця. Також державний службовець зобов'язаний зберігати державну таємницю та персональні дані осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, а також іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню (статті 7, 8).

На державних службовців поширюються обмеження, передбачені Законом України «Про запобігання корупції».

Юридична відповідальність є важливим елементом правового статусу державного службовця і може бути визначена як передбачений санкцією правової норми засіб державного примусу, в якому виявляється державний осуд службовця, винного у вчиненні правопорушення і який повинен понести покарання особистого чи майнового характеру.

Відповідне закріплення щодо правового статусу посадових осіб органів місцевого самоврядування міститься в Законі № 2493.

Так, відповідно до статті 1 зазначеного Закону служба в органах місцевого самоврядування – це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом.

Служба в органах місцевого самоврядування здійснюється на принципах, зокрема: пріоритету прав і свобод людини і громадянина; служіння територіальній громаді; поєднання місцевих і державних інтересів; верховенства права, демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; гласності; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; підконтрольності, підзвітності, персональної відповідальності за порушення дисципліни і неналежне виконання службових обов'язків; дотримання прав місцевого самоврядування; правової і соціальної захищеності посадових осіб місцевого самоврядування; захисту інтересів відповідної територіальної громади (стаття 4 Закону № 2493).

Таким чином, державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування є кадровим складом (або особовим складом чи персоналом) державних органів або органів місцевого самоврядування. Як працівники таких державних органів вони фактично перебувають на службі в державі і виконують її завдання і функції.

Завдання, принципи та сфера дії Закону № 889 та Закону № 2493 безпосередньо пов'язані із забезпеченням конституційних прав людини, передбачених, насамперед в частині другій статті 3, статті 40 та інших статтях Основного Закону України та визначають спеціальний правовий статус державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Відповідно до частин першої, другої статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

При цьому чинний порядок призначення пенсій державним службовцям, посадовим особам органів місцевого самоврядування є несправедливим і не може здійснюватися на загальних підставах як з огляду на наданий Конституцією України та законами особливий правовий статус, зумовлений певними особливостями умов праці, характеру виконуваної роботи, її складності і значущості, ступеня відповідальності, певних обмежень, так і те, що під час роботи на відповідних посадах вони тривалий час сплачували підвищений розмір страхового внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування/єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок).

Зокрема, відповідно до частини дев'ятої статті 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (у чинній до 01.01.2016 редакції, що скасована Законом № 909–VIII від 24.12.2015) для платників, які працюють на посадах, робота на яких зараховується до стажу, що дає право на одержання пенсії, зокрема відповідно до законів України «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», встановлюється єдиний внесок у розмірі 6,1 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування.

Разом із тим для інших категорій найманих працівників єдиний внесок не перевищував 3,6 відсотка визначеної пунктом 1 частини першої статті 7 цього Закону бази нарахування єдиного внеску.

Сплата збільшеного розміру єдиного внеску особам, які працювали на спеціальних посадах, була цілком обґрунтованою, оскільки пенсія їм призначалась на особливих умовах.

Наразі ж пенсія зазначеній категорії громадян призначається на загальних підставах відповідно до Закону № 1058.

При цьому ні цим Законом, ні іншими законодавчими актами не передбачено механізмів компенсації зазначеній категорії громадян сплати підвищеної ставки єдиного внеску, що є несправедливим відносно них.

Отже, неприпустимою і несправедливою є ситуація, за якої такі службовці тривалий час відпрацювали на державу задля забезпечення прав і свобод людини і громадянина, при цьому сплачували єдиний внесок у збільшеному розмірі, а з прийняттям Закону № 889 втратили право на отримання пенсії державного службовця на особливих умовах, тобто держава не виконала наданих державним службовцям при виході на пенсію гарантій щодо пенсійного забезпечення, що були передбачені Законом № 3723, в тому

числі і щодо перерахунку пенсій. При цьому законодавець неправомірно не застосував будь-яких компенсаторних механізмів за скасування наданих раніше соціальних гарантій державним службовцям та посадовим особам органів місцевого самоврядування.

Прошу Суд звернути увагу, що особливий правовий статус державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування залишився і на сьогодні відповідно, зокрема до положень Закону № 889 та Закону № 2493.

Ураховуючи викладене вище, положення статті 90, підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 (в частині поширення статті 37 Закону № 3723 лише на осіб, визначених в пунктах 10, 12 цього розділу та не продовження дії положень статті 37-1 Закону № 3723 щодо перерахунку призначених пенсій державних службовців), а також частини сьомої статті 21 Закону № 2493 не відповідають статті 1, частині другій статті 3, частині другій статті 19, статті 40, частинам першій, другій статті 46 Конституції України.

3. Відповідно до Конституції України Україна є демократичною, правовою державою, у якій визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (стаття 1, частини перша, друга статті 8).

Конституційний Суд України в абзаці другому підпункту 4.1. пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 зазначив, що верховенство права – це панування права в суспільстві; верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо; справедливість – одна з основних засад права, є вирішальною у визначенні його як регулятора суспільних відносин, одним із загальнолюдських вимірів права.

Як зазначив Конституційний Суд України в підпункті 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Першого сенату від 5 червня 2019 року № 3-р(І)/2019, неодмінним елементом принципу верховенства права є юридична визначеність, яка вимагає від законодавця чіткості, зрозумілості, однозначності правових норм, їх передбачуваності (прогнозованості) для забезпечення стабільного правового становища людини; юридична визначеність дає можливість учасникам суспільних відносин бути впевненими у своїх легітимних очікуваннях (legitimate expectations), зокрема у тому, що набуте ними на підставі чинного законодавства право буде реалізоване. Юридичною визначеністю обумовлюється втілення легітимних очікувань, тобто досягнення бажаного результату шляхом вчинення правомірних дій з огляду на заздалегідь передбачені ймовірні наслідки.

Як зазначено в пунктах 46, 48 Доповіді «Верховенство права», схваленої Європейською комісією «За демократію через право» (Венеційською комісією) на 86-му пленарному засіданні, юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були чіткими і точними та

спрямованими на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними; держава загалом повинна дотримуватися взятих на себе певних зобов'язань, виконувати покладені на неї певні функції чи виголошені нею перед людьми певні обіцянки (поняття «легітимні очікування»).

Аналогічною за змістом є вимога щодо якості «закону», на якій постійно наголошує Європейський суд з прав людини при розгляді питання щодо законності втручання у права, передбачені Конвенцією, зокрема її статтею 11. У рішенні від 13 грудня 2001 року у справі «Церква Бесарабської Митрополії проти Молдови» Європейський суд з прав людини визначив, що закон має бути доступним та передбачуваним, тобто вираженим із достатньою точністю, щоб дати змогу особі в разі необхідності регулювати його положеннями свою поведінку (пункт 109).

Європейський суд з прав людини ототожнює право заявників на отримання пенсії у розмірі, що дорівнює їх останній заробітній платі і коригується відповідно до змін оплати праці працюючих працівників, із майновим інтересом, що потрапляє до сфери дії статті 1 Першого Протоколу до Європейської конвенції з прав людини. Подальше припинення вимоги про перерахування, в результаті якого заявники вже не можуть претендувати на вищу пенсію, незважаючи на значне зростання розміру зарплати працюючих службовців, є законодавчою зміною, яка явно звужує обсяг первинного пенсійного права заявників, і повинно розглядатися як втручання у їх право на мирне користування своїм майном (див. наприклад, пункт 72 Рішення у справі «Хонякіна проти Грузії» від 19 червня 2012 року).

Відповідно до підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 визнано таким, що втратив чинність Закон № 3723, крім статті 37, що застосовується до осіб, зазначених у пунктах 10 і 12 цього розділу.

Згідно з пунктами 10, 12 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 державні службовці, які на день набрання чинності цим Законом займають посади державної служби та мають не менш як 10 років стажу на посадах, віднесених до відповідних категорій посад державних службовців, визначених статтею 25 Закону № 3723 та актами Кабінету Міністрів України, мають право на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону № 3723 у порядку, визначеному для осіб, які мають не менш як 20 років стажу роботи на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців; для осіб, які на день набрання чинності Законом № 889 мають не менш як 20 років стажу на посадах, віднесених до відповідних категорій посад державної служби, визначених статтею 25 Закону № 3723 та актами Кабінету Міністрів України, зберігається право на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону № 3723 у порядку, визначеному для осіб, які мають не менш як 20 років стажу роботи на посадах, віднесених до категорій посад державних службовців.

Отже, внаслідок запроваджених законодавцем змін державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування, які мали законні сподівання на

призначення пенсії державного службовця на гарантованих умовах та порядку під час роботи на посадах державної служби та в органах місцевого самоврядування, були позбавлені легітимних очікувань.

Наприклад, жінка, 1 травня 1959 року народження, у період з 15 жовтня 2006 року по 1 травня 2019 року, тобто і на час набрання чинності Закону № 889, працювала на посадах, визначених статтею 25 Закону № 3723. Станом на 1 травня 2016 року стаж державної служби становив 9 років 6 місяців 16 днів.

1 травня 2019 року така особа досягла пенсійного віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону № 1058, і її стаж державної служби на цей час становить 12 років 6 місяців 16 днів. Проте з урахуванням вимог пункту 10 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 вона позбавлена права на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону № 3723, оскільки для забезпечення умови наявності станом на 1 травня 2016 року 10 років стажу державної служби (як особі, яка на день набрання чинності Закону № 889 працювала на посадах державної служби) їй не вистачає 5 місяців 14 днів.

За іншим прикладом жінка, 1 травня 1959 року народження, у період з 1 травня 1996 року по 15 січня 2016 року працювала на посадах, визначених статтею 25 Закону № 3723, а на час набрання чинності Закону № 889 (станом на 1 травня 2016 року) на таких посадах не працювала, але мала стаж державної служби 19 років 8 місяців 15 днів.

Станом на 1 травня 2019 року така особа досягла пенсійного віку, визначеного частиною першою статті 26 Закону № 1058, і на цей час мала 23 роки стажу державної служби. Проте з урахуванням вимог пункту 12 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 вона позбавлена права на призначення пенсії відповідно до статті 37 Закону № 3723, оскільки для забезпечення умови наявності 20 років стажу державної служби на дату набрання чинності Закону № 889 (як особі, яка на цей час не працювала на посадах державної служби) їй не вистачило 3 місяців 14 днів.

Отже, законодавцем при ухваленні оспорюваних положень не дотримано принципу легітимних очікувань, як складового конституційного принципу верховенства права, щодо набуття права на пенсію державного службовця, не надано можливості врахувати допрацьований стаж державної служби, якого не вистачило станом на 1 травня 2016 року для отримання пенсії державного службовця відповідно до положень пунктів 10, 12 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 889 та статті 37 Закону № 3723, а також позбавлено вказаними оспорюваними положеннями права на перерахунок вже призначеної пенсії, чим порушено положення статті 8 Конституції України.

4. Згідно зі статтею 22 Конституції України конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (частина друга), при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя).

Відповідно до статті 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, встановлених Конституцією України (частина перша).

Державні службовці та посадові особи органів місцевого самоврядування забезпечують реалізацію гарантованого статтею 40 Конституції України права на звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, відповідних посадових і службових осіб, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк. Таке право людини і громадянина не може бути обмежене навіть за умов воєнного або надзвичайного стану (частина друга статті 64 Конституції України).

Верховна Рада України, приймаючи оспорювані положення Закону № 889 і Закону № 2493 припустилася звуження обсягу існуючих прав шляхом зміни порядку нарахування пенсій державним службовцям та службовцям органів місцевого самоврядування, а також скасування наданих державою прав, гарантій на перерахунок уже призначених пенсій вказаним категоріям пенсіонерів, оскільки до прийняття оспорюваних положень, державні службовці мали право на перерахунок пенсії відповідно до статті 37-1 Закону № 3723.

Таким чином, оспорювані положення статті 90, підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» (в частині поширення статті 37 Закону № 3723 лише на осіб, визначених в пунктах 10, 12 цього розділу та не продовження дії положень статті 37-1 цього Закону щодо перерахунку призначених пенсій державних службовців) Закону № 889, частини сьомої статті 21 Закону № 2493 є такими, що не відповідають положенням статей 1, 3, 8, 19, 22, 40, 46, 64 Конституції України.

З огляду на викладене, керуючись статтями 101, 147, частиною другою статті 150 Конституції України, статтею 50, пунктом 1 частини першої, частинами другою, третьою статті 51, частиною першою статті 52 Закону України «Про Конституційний Суд України», пунктом 3 частини першої статті 13 та частини другої статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ПРОШУ:

визнати положення статті 90, підпункту 1 пункту 2 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» (в частині поширення статті 37 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723–ХІІ лише на осіб, визначених в пунктах 10, 12 цього розділу та не продовження дії положень статті 37-1 цього Закону щодо перерахунку призначених пенсій державних службовців) Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889–VIII, частини сьомої статті 21 Закону України «Про службу в органах місцевого

самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493–III такими, що не відповідають положенням статті 1, частини другої статті 3, частин першої, другої статті 8, частини другої статті 19, частин другої, третьої статті 22, статті 40, частин першої, другої статті 46, статті 64 Конституції України.

У конституційному провадженні за цим конституційним поданням візьме участь представник Уповноваженого з дотримання права на інформацію та представництва в Конституційному Суді України Барвіцький Віктор Юрійовича.

Додатки:

- 1) витяги із Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141);
- 2) витяги із Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136–VIII (Відомості Верховної Ради. 2017. № 35. Ст. 376);
- 3) витяги із Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР (Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20, Ст. 99);
- 4) витяги із Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889–VIII (Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4 (22.01.2016). Ст. 43);
- 5) витяги із Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723–XII (Відомості Верховної Ради України. 1993. № 52 (28.12.93). Ст. 490);
- 6) витяги із Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493–III (Відомості Верховної Ради України. 2001. № 33 (17.08.2001). Ст. 175);
- 7) витяги із Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058–IV (Відомості Верховної Ради України. 2003. № 49-50, № 51. Ст. 376);
- 8) витяг із Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 року № 2464–VI (Відомості Верховної Ради України. 2011. № 2-3 (21.01.2011). Ст. 11);
- 9) витяги з Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 у справі про призначення судом більш м’якого покарання (Вісник Конституційного Суду України. 2004. № 5);
- 10) витяги з Рішення Конституційного Суду України від 5 червня 2019 року № 3-р(I)/2019 у справі за конституційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю «МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ Україна» щодо

відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців двадцять четвертого, двадцять п'ятого, двадцять шостого розділу I Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо уточнення деяких положень та усунення суперечностей, що виникли при прийнятті Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» від 23 березня 2017 року № 1989–VIII (Офіційний вісник України. 2019. № 51 (05.07.2019). Ст. 1753);

11) витяги з Рішень Європейського суду з прав людини у справах «Церква Бесарабської Митрополії проти Молдови» від 13 грудня 2001 року, «Хонякіна проти Грузії» від 19 червня 2012 року;

12) Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська комісія) «Верховенство права», схваленої на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року) (URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr)).

Уповноважений

Л. Денісова